

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 12
Quyển Thứ 297
Hội Thứ Nhất
Phẩm Ba-La-Mật-Đa
Thứ 38 - 02

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là Phật mười lực Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì đạt tất cả pháp khó uốn dẹp vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là bốn vô sở úy Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì được trí đạo tướng không lui chìm vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là bốn vô ngại giải Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì được trí nhất thiết tướng không trệ ngại vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là đại từ Ba-la-mật-

đa? Phật nói: Như vậy. Vì an vui tất cả hữu tình vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là đại bi Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì lợi ích tất cả hữu tình vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là đại hỷ Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì chẳng bỏ tất cả hữu tình vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là đại xả Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì đối tất cả hữu tình tâm bình đẳng vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là mười tám pháp Phật bất cộng Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì vượt hơn tất cả pháp Thanh văn và Độc giác vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là pháp vô vong thất Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc không quên mất chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là tánh hằng trụ xả Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc hằng trụ xả chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là tất cả tam-ma-địa môn Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc các tổng trì chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là tất cả tam-ma-địa môn Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc các đẳng trì chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là nhất thiết trí Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc nhất

thiết trí chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là đạo tướng trí Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc đạo tướng trí chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là nhất thiết tướng trí Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc nhất thiết tướng trí chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì việc chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chẳng khá được vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là Như Lai Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì năng như thật nói tất cả pháp vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là tự nhiếp Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì đối tất cả pháp được tự tại vậy. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế là Chánh đẳng giác Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như vậy. Vì đối tất cả pháp năng chánh đẳng giác tất cả tướng vậy.

HỘI THỨ NHẤT
Phẩm CÔNG ĐỨC KHÓ NGHE

Thứ 39 – 01

Khi ấy, Thiên Đế Thích tác nghĩ này rằng: Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân từng ở quá khứ vô lượng Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, gần gũi cúng dường, phát hoằng thệ nguyện, trồng các căn lành, được nhiều thiện tri thức nhiếp thọ, nay mới được nghe danh tự công đức Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế. Huống năng thơ tả, đọc tụng thọ trì, suy nghĩ như lý, vì người diễn nói, hoặc năng tùy lực như thuyết tu hành. Phải biết người này đã ở chỗ vô lượng Đức Phật quá khứ gần gũi thừa sự, cúng dường cung kính, tôn trọng ngợi khen, trồng nhiều cội đức, từng nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nghe rồi thọ trì, suy nghĩ đọc tụng vì người diễn nói, như giáo mà hành, hoặc đối kinh này năng hỏi năng đáp; do phước lực đây nay hiện việc này. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đã từng cúng dường vô lượng Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, công đức thuần tịnh, nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa này tâm họ chẳng kinh, chẳng e, chẳng sợ, nghe rồi tin vui như thuyết tu hành. Phải biết người này nhiều trăm ức kiếp đã từng tu tập Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lực, Bát-nhã Ba-la-mật-đa nên với đời này năng thành việc đây.

Bấy giờ, cụ thọ Xá-lợi-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân nghe nghĩa thú thẳm sâu Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây, tâm họ chẳng kinh chẳng e chẳng sợ; nghe rồi thơ tả, thọ trì, đọc tụng, suy nghĩ như lý, vì người diễn nói; hoặc lại tùy sức như giáo tu hành. Phải biết người này như các Bồ-tát Ma-ha-tát ở ngôi Bất thối. Vì có sao? Bạch Thế Tôn! Nghĩa thú thẳm sâu Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế rất khó tin hiểu. Nếu ở đời trước chẳng lâu tu tập Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dễ đâu tạm thời nghe liền năng tin hiểu!

Bạch Thế Tôn! Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa hủy báng chê bai, phải biết người này đời trước đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu này cũng từng hủy báng. Vì có sao? Bạch Thế Tôn! Các thiện nam tử, thiện nữ nhân này nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế, do sức thói quen đời trước chẳng tin, chẳng vui, tâm chẳng thanh tịnh.

Bạch Thế Tôn! Các thiện nam tử, thiện nữ nhân này chưa từng gần gũi chư Phật Bồ-tát và chúng đệ tử, chưa từng thỉnh hỏi, thời làm sao

hành được Bồ thí Ba-la-mật-đa; làm sao hành được Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Làm sao trụ được nội không; làm sao trụ được ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không. Làm sao trụ được chơn như; làm sao trụ được pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghì giới. Làm sao trụ được khổ thánh đế, làm sao trụ được tập diệt đạo thánh đế. Làm sao tu được bốn tĩnh lự; làm sao tu được bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Làm sao tu được tám giải thoát; làm sao tu được tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ. Làm sao tu được bốn niệm trụ; làm sao tu được bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi . Làm sao tu được không giải thoát môn; làm sao tu được vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Làm sao tu được năm nhẫn, làm sao tu được sáu thần thông. Làm sao tu được Phật mười lực; làm sao tu được bốn vô sở úy, bốn vô ngại

giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng. Làm sao tu được pháp vô vong thất, làm sao tu được tánh hằng trụ xả. Làm sao tu được nhất thiết trí; làm sao tu được đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Làm sao tu được tất cả đà-la-ni môn, làm sao tu được tất cả tam-ma-địa môn. Làm sao tu được tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Làm sao tu được chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vậy nên nay nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu hủy báng chê bai, chẳng tin, chẳng vui, tâm chẳng thanh tịnh!

Bấy giờ, Thiên Đế Thích bảo Xá-lợi-tử rằng: Thưa Đại đức! Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú thâm sâu như thế rất khó tin hiểu. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa chưa lâu tin hiểu, chẳng lâu tu hành, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng tin hiểu được hoặc sanh hủy báng, chưa là hiếm có. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối nội không, ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không,

vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không, chưa lâu tin hiểu, chẳng lâu an trụ, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng tin hiểu được hoặc sanh hủy báng, chưa là hiếm có. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối chơn như, pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghì giới chưa lâu tin hiểu, chẳng lâu an trụ, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng tin hiểu được hoặc sanh hủy báng, chưa là hiếm có. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối bốn thánh đế chưa lâu tin hiểu, chẳng lâu an trụ, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng tin hiểu được hoặc sanh hủy báng, chưa là hiếm có.

Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định; hoặc tám giải thoát, tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ; hoặc bốn niệm trụ, bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi; hoặc không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn; hoặc Bồ-tát thập địa chưa lâu tin hiểu, chẳng lâu tu tập, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng tin hiểu được hoặc sanh hủy báng, chưa là hiếm có. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ

nhân đối năm nhãn, sáu thần thông; hoặc Phật mười lực, bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng; hoặc pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả; hoặc nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí; hoặc tất cả đà-la-ni môn, tất cả tam-ma-địa môn chưa lâu tin hiểu, chẳng lâu tu tập, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng tin hiểu được hoặc sanh hủy báng, chưa là hiếm có. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, hoặc chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chưa lâu tin hiểu, chẳng lâu tu tập, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng tin hiểu được hoặc sanh hủy báng, chưa là hiếm có. Thừa Đại đức! Nay tôi kính lễ Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu. Kính lễ Bát-nhã Ba-la-mật-đa tức là kính lễ Nhất thiết trí trí.

Bấy giờ, Phật bảo Thiên Đế Thích rằng: Kiền Thi Ca! Như vậy, như vậy! Như lời người vừa nói. Kính lễ Bát-nhã Ba-la-mật-đa tức là kính lễ Nhất thiết trí trí. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Nhất thiết trí trí của chư Phật Thế Tôn đều từ Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà được sanh ra vậy. Kiền Thi Ca! Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân muốn trụ Nhất thiết trí trí của chư Phật, phải trụ Bát-nhã Ba-la-

mật-đa. Muốn khởi nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí, phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Muốn dứt tập khí tất cả phiền não, phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Muốn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, quay xe diệu pháp độ vô lượng chúng sanh, phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân muốn phương tiện khéo léo an lập hữu tình nơi quả Dự lưu, hoặc quả Nhất lai, hoặc quả Bất hoàn, hoặc quả A-la-hán, hoặc Độc giác Bồ-đề, hoặc tự muốn học, phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân muốn phương tiện khéo léo, an lập hữu tình nơi các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát khiến chẳng quay lại, hoặc tự muốn hành phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân, muốn phương tiện khéo léo an lập hữu tình nơi Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn dẹp chúng ma, xô các ngoại đạo, phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn khéo nhiếp thọ các Bí-sô Tăng, phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Bấy giờ, Thiên Đế Thích thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa làm sao trụ sắc, làm sao trụ thọ

**tưởng hành thức? Làm sao học sắc, làm sao học
thọ tưởng hành thức? Làm sao trụ nhãn xứ, làm
sao trụ nhĩ tử thiệt thân ý xứ? Làm sao học nhãn
xứ, làm sao học nhĩ tử thiệt thân ý xứ? Làm sao trụ
sắc xứ, làm sao trụ thanh hương vị xúc pháp xứ?
Làm sao học sắc xứ, làm sao học thanh hương vị
xúc pháp xứ? Làm sao trụ nhãn giới; làm sao trụ
sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm
duyên sanh ra các thọ? Làm sao học nhãn giới;
làm sao học sắc giới cho đến nhãn xúc làm duyên
sanh ra các thọ? Làm sao trụ nhĩ giới; làm sao trụ
thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc, nhĩ xúc làm
duyên sanh ra các thọ? Làm sao học nhĩ giới; làm
sao học thanh giới cho đến nhĩ xúc làm duyên sanh
ra các thọ? Làm sao trụ tử giới; làm sao trụ hương
giới, tử thức giới và tử xúc, tử xúc làm duyên sanh
ra các thọ? Làm sao học tử giới, làm sao học
hương giới cho đến tử xúc làm duyên sanh ra các
thọ? Làm sao trụ thiệt giới; làm sao trụ vị giới,
thiệt thức giới và thiệt xúc, thiệt xúc làm duyên
sanh ra các thọ? Làm sao học thiệt giới, làm sao
học vị giới cho đến thiệt xúc làm duyên sanh ra các
thọ? Làm sao trụ thân giới; làm sao trụ xúc giới,
thân thức giới và thân xúc, thân xúc làm duyên
sanh ra các thọ? Làm sao học thân giới, làm sao
học xúc giới cho đến thân xúc làm duyên sanh ra**

các thọ? Làm sao trụ ý giới; làm sao trụ pháp giới, ý thức giới và ý xúc, ý xúc làm duyên sanh ra các thọ? Làm sao học ý giới, làm sao học pháp giới cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ?

Làm sao trụ địa giới, làm sao trụ thủy hỏa phong không thức giới? Làm sao học địa giới, làm sao học thủy hỏa phong không thức giới? Làm sao trụ vô minh; làm sao trụ hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sầu thán khổ ưu não? Làm sao học vô minh; làm sao học hành cho đến lão tử sầu thán khổ ưu não? Làm sao trụ Bồ thí Ba-la-mật-đa; làm sao trụ Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Làm sao học Bồ thí Ba-la-mật-đa, làm sao học Tịnh giới cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Làm sao trụ nội không; làm sao trụ ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không? Làm sao học nội không, làm sao học ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không? Làm

sao trụ chơn như; làm sao trụ pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghi giới? Làm sao học chơn như, làm sao học pháp giới cho đến bất tư nghi giới? Làm sao trụ khổ thánh đế, làm sao trụ tập diệt đạo thánh đế? Làm sao học khổ thánh đế, làm sao học tập diệt đạo thánh đế?

Làm sao trụ bốn tĩnh lục; làm sao trụ bốn vô lượng, bốn vô sắc định? Làm sao học bốn tĩnh lục; làm sao học bốn vô lượng, bốn vô sắc định? Làm sao trụ tám giải thoát; làm sao trụ tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ? Làm sao học tám giải thoát; làm sao học tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ? Làm sao trụ bốn niệm trụ; làm sao trụ bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi? Làm sao học bốn niệm trụ, làm sao học bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi? Làm sao trụ không giải thoát môn; làm sao trụ vô tướng, vô nguyện giải thoát môn? Làm sao học không giải thoát môn; làm sao học vô tướng, vô nguyện giải thoát môn? Làm sao trụ Bồ-tát thập địa? Làm sao học Bồ-tát thập địa? Làm sao trụ năm nhẫn, làm

sao trụ sáu thần thông? Làm sao học năm nhãn, làm sao học sáu thần thông?

Làm sao trụ Phật mười lực; làm sao trụ bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng? Làm sao học Phật mười lực, làm sao học bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng? Làm sao trụ pháp vô vong thất, làm sao trụ tánh hằng trụ xả? Làm sao học pháp vô vong thất, làm sao học tánh hằng trụ xả? Làm sao trụ nhất thiết trí; làm sao trụ đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí? Làm sao học nhất thiết trí; làm sao học đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí? Làm sao trụ tất cả đà-la-ni môn, làm sao trụ tất cả tam-ma-địa môn? Làm sao học tất cả đà-la-ni môn, làm sao học tất cả tam-ma-địa môn?

Làm sao trụ quả Dự lưu; làm sao trụ quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán? Làm sao học quả Dự lưu; làm sao học quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán? Làm sao trụ Độc giác Bồ-đề? Làm sao học Độc giác Bồ-đề? Làm sao trụ tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát? Làm sao học tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát? Làm sao trụ chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Làm sao học chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Bấy giờ, Phật bảo Thiên Đê Thích rằng: Kiều Thi Ca! Hay thay, hay thay! Người nay nhờ Phật thần lực mới năng hỏi Như Lai nghĩa thẳm sâu như thế. Lóng nghe, lóng nghe, khéo nghĩ nhớ lấy, sẽ vì người nói.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối sắc chẳng trụ chẳng học, đấy là trụ học sắc; nếu đối thọ tướng hành thức chẳng trụ chẳng học, đấy là trụ học thọ tướng hành thức. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học sắc cho đến thức chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nhãn xứ chẳng trụ chẳng học, đấy là trụ học nhãn xứ; nếu đối nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ chẳng trụ chẳng học, đấy là trụ học nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học nhãn xứ cho đến ý xứ chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối sắc xứ chẳng trụ chẳng học, đấy là trụ học sắc xứ; nếu đối thanh hương vị xúc pháp xứ chẳng trụ chẳng học, đấy là trụ học

thanh hương vị xúc pháp xứ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học sắc xứ cho đến pháp xứ chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nhãn giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học nhãn giới; nếu đối sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học sắc giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nhĩ giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học nhĩ giới; nếu đối thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc, nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học thanh giới cho đến nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học nhĩ giới cho đến nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối tỷ giới chẳng trụ chẳng

học, đây là trụ học tử giới; nếu đối hương giới, tử thức giới và tử xúc, tử xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học hương giới cho đến tử xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học tử giới cho đến tử xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối thiết giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học thiết giới; nếu đối vị giới, thiết thức giới và thiết xúc, thiết xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học vị giới cho đến thiết xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học thiết giới cho đến thiết xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối thân giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học thân giới; nếu đối xúc giới, thân thức giới và thân xúc, thân xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học xúc giới cho đến thân xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học

thân giới cho đến thân xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối ý giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học ý giới; nếu đối pháp giới, ý thức giới và ý xúc, ý xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học pháp giới cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học ý giới cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối địa giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học địa giới; nếu đối thủy hỏa phong không thức giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học thủy hỏa phong không thức giới. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học địa giới cho đến thức giới chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối vô minh chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học vô minh; nếu đối hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sâu thán khổ ưu não chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học hành cho đến lão tử sâu thán khổ ưu

não. Vì có sao? **Kiều Thi Ca!** Vì sở trụ học vô minh cho đến lão tử sâu thán khổ ưu não chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối Bồ thí Ba-la-mật-đa chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học Bồ thí Ba-la-mật-đa; nếu đối Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học Tịnh giới cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? **Kiều Thi Ca!** Vì sở trụ học Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nội không chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học nội không; nếu đối ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không. Vì có

sao? **Kiều Thi Ca!** Vì sở trụ học nội không cho đến vô tánh tự tánh không chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối chơn như chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học chơn như; nếu đối pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghi giới chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học pháp giới cho đến bất tư nghi giới. Vì có sao? **Kiều Thi Ca!** Vì sở trụ học chơn như cho đến bất tư nghi giới chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối khổ thánh đế chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học khổ thánh đế; nếu đối tập diệt đạo thánh đế chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học tập diệt đạo thánh đế. Vì có sao? **Kiều Thi Ca!** Vì sở trụ học khổ thánh đế, tập diệt đạo thánh đế chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối bốn tinh lự chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học bốn tinh lự; nếu đối bốn vô lượng, bốn vô sắc định chẳng trụ chẳng học,

đây là trụ học bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học bốn tinh lục, bốn vô lượng, bốn vô sắc định chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối tám giải thoát chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học tám giải thoát; nếu đối tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học tám giải thoát cho đến mười biến xứ chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối bốn niệm trụ chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học bốn niệm trụ; nếu đối bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối không giải thoát môn chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học không giải

thoát môn; nếu đối vô tướng, vô nguyện giải thoát môn chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học không giải thoát môn, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối Bồ-tát thập địa chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học Bồ-tát thập địa. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học Bồ-tát thập địa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối năm nhãn chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học năm nhãn; nếu đối sáu thần thông chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học sáu thần thông. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học năm nhãn, sáu thần thông chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối Phật mười lực chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học Phật mười lực; nếu đối bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Vì có sao? Kiền Thi

Ca! Vì sở trụ học Phật mười lục cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối pháp vô vong thất chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học pháp vô vong thất; nếu đối tánh hằng trụ xả chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học tánh hằng trụ xả. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nhất thiết trí chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học nhất thiết trí; nếu đối đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối tất cả đà-la-ni môn chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học tất cả đà-la-ni môn; nếu đối tất cả tam-ma-địa môn chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học tất cả tam-ma-địa môn. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học tất cả đà-la-

ni môn, tất cả tam-ma-địa môn chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối quả Dự lưu chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học quả Dự lưu; nếu đối quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối Độc giác Bồ-đề chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học Độc giác Bồ-đề. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học Độc giác Bồ-đề chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Vì sở trụ học tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối chư Phật Vô thượng

Chánh đấng Bô-đề chẳng trụ chẳng học, đây là trụ học chư Phật Vô thượng Chánh đấng Bô-đề. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Vì sở trụ học chư Phật Vô thượng Chánh đấng Bô-đề chẳng khá được vậy.

Lại nữa, Kiền Thi Ca! Bô-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối sắc phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học sắc; nếu đối thọ tướng hành thức phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học thọ tướng hành thức. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bô-tát Ma-ha-tát này quán sắc cho đến thức, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bô-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nhãn xứ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học nhãn xứ; nếu đối nhĩ tỷ thiết thân ý xứ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học nhĩ tỷ thiết thân ý xứ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bô-tát Ma-ha-tát này quán nhãn xứ cho đến ý xứ, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bô-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối sắc xứ phi trụ phi chẳng

trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học sắc xúc; nếu đối thanh hương vị xúc pháp xúc phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học thanh hương vị xúc pháp xúc. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán sắc xúc cho đến pháp xúc, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nhãn giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học nhãn giới; nếu đối sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học sắc giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán nhãn giới cho đến nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nhĩ giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học nhĩ giới; nếu đối thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc, nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học thanh giới cho đến nhĩ xúc làm duyên sanh ra các

thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán nhĩ giới cho đến nhĩ xúc làm duyên sanh ra các thọ, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối tử giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học tử giới; nếu đối hương giới, tử thức giới và tử xúc, tử xúc làm duyên sanh ra các thọ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học hương giới cho đến tử xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán tử giới cho đến tử xúc làm duyên sanh ra các thọ, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối thiệt giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học thiệt giới; nếu đối vị giới, thiệt thức giới và thiệt xúc, thiệt xúc làm duyên sanh ra các thọ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học vị giới cho đến thiệt xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán thiệt giới cho đến thiệt xúc làm duyên sanh

ra các thọ, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối thân giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học thân giới; nếu đối xúc giới, thân thức giới và thân xúc, thân xúc làm duyên sanh ra các thọ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học xúc giới cho đến thân xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán thân giới cho đến thân xúc làm duyên sanh ra các thọ, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối ý giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học ý giới; nếu đối pháp giới, ý thức giới và ý xúc, ý xúc làm duyên sanh ra các thọ phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học pháp giới cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán ý giới cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối địa giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học địa giới; nếu đối thủy hỏa phong không thức giới phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học thủy hỏa phong không thức giới. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán địa giới cho đến thức giới, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối vô minh phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học vô minh; nếu đối hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sâu thán khổ ưu não phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học hành cho đến lão tử sâu thán khổ ưu não. Vì có sao? Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán vô minh cho đến lão tử sâu thán khổ ưu não, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiều Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối Bồ thí Ba-la-mật-đa phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học Bồ thí Ba-la-mật-đa; nếu đối Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lực, Bát-nhã Ba-la-mật-đa phi

trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học Tịnh giới cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu đối nội không phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học nội không; nếu đối ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biên dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không phi trụ phi chẳng trụ, phi học phi chẳng học, đây là trụ học ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán nội không cho đến vô tánh tự tánh không, ngăn mé trước sau giữa chẳng khá được vậy.

---o0o---